

การแก้ปัญหาและพัฒนาคดีความมนุษย์เป็นแนวทางในการปกป้อง
และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน : ศึกษากรณีการรวบรวมพยานหลักฐาน*

PROBLEM - SOLVING AND DEVELOPING HUMAN RIGHTS CASES ARE GUIDELINES
FOR PROTECTING AND PROMOTING HUMAN RIGHTS: A CASE STUDY OF
GATHERING THE EVIDENCE

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

Chattamat Wisetsin

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Faculty of Law, Surat Thani Rajabhat University, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: yayachattamat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มา ซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนในคดีความมนุษย์ บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร คือ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตำรา วารสารทั้งในประเทศและต่างประเทศในประเด็นเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนในคดีความมนุษย์ของประเทศไทย โดยการนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบตามประเด็นปัญหาการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ (Model) วิธีการดำเนินคดีความมนุษย์ของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับของสากลและนำไปสู่การป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินคดีความมนุษย์ในประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นมีการทำแนวทางการประสานงานของพนักงานอัยการกับตำรวจ คือ ตำรวจจะต้องทำงานประสานกับพนักงานอัยการในการรวบรวมพยานหลักฐานและตรวจสอบว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอในการที่จะนำเสนอต่อศาลหรือไม่ โดยบทบาทของพนักงานอัยการนั้นเข้ามาให้คำแนะนำแก่ตำรวจในการสืบสวนสอบสวนตั้งแต่ในชั้นเริ่มการสอบสวนจึงเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสมเป็นแนวทางที่พัฒนาระบบการสอบสวนคดีความมนุษย์ที่เป็นความร่วมมือระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 2) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนจึงทำให้พยานหลักฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการสืบสวนในชั้นศาลได้รับการพิจารณาเข้ามาในสำนวนการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งถือเป็นข้อดีอย่างยิ่งที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้

คำสำคัญ: การดำเนินคดีความมนุษย์, การรวบรวมพยานหลักฐาน, ผู้เสียหาย

Abstract

This research aims to study and analyze foreign laws as guidelines for solving the problem of gathering evidence or obtaining evidence from victims during investigation stage of

* Received February 11, 2024; Revised February 24, 2024; Accepted February 28, 2024

human trafficking cases. The study employed the qualitative research method with the documentary research approach by studying and collecting relevant information from local and foreign books, research papers, textbooks and journals on issues related to evidence collection or obtaining evidence from victims during investigation stage of Thailand's human trafficking cases. Information gathered from the data collection were analyzed to seek answers to research problems as a guideline in developing a model of gaining international acceptance of Thailand's human trafficking cases leading to effective prevention and suppression of human trafficking in the future. The study found the following results. 1) The United Kingdom's human trafficking cases had guidelines for coordination between prosecutors and police. The police must coordinate with the prosecutor to collect evidence and ensure sufficient evidence presented to the court. The role of the prosecutor was to offer advice to the police in the investigation stage from the beginning of the investigation. It caused an appropriate and balance examination as a guideline for developing the human trafficking investigation process and collaboration between the prosecutor and the police effectively. 2) The Federal Republic of Germany determined that the prosecutor monitored the investigation. Therefore, the evidence presented in the witnesses investigation stage of the court was examined from the beginning. This is a great advantage that Thailand should apply.

Keywords: Human Trafficking Prosecution, Gathering of Evidence, Injured Person

บทนำ

การค้ามนุษย์นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในกรณีที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศนั้น มักจะเกิดขึ้นจากเครือข่ายอาชญากรข้ามชาติ ซึ่งมีผลกระทบต่อนานาชาติ จึงเป็นเรื่องที่เกือบทุกประเทศทั่วโลกตระหนักถึงความร้ายแรงของอาชญากรรมนี้จนได้มีการจัดทำพิธีสารป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กและสตรี พ.ศ. 2546 (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Woman and Children) ภายใต้อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2543 (United Nation Convention against Transnational Organized Crime) ในส่วนของประเทศไทยนั้นลงนามในปี พ.ศ. 2544 ต่อมาได้นำพิธีสารดังกล่าวอนุวัติการออกเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าวในปี พ.ศ. 2556

ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและเพิ่มความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ด้วยการเน้นย้ำพัฒนาวิธีการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยการออกกฎหมายเพิ่มเติม ฝ่ายตุลาการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในการใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศ โดยสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นชอบกับความเห็นของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาในขณะนั้นได้จัดตั้งแผนกคดีค้ามนุษย์ขึ้นในศาลอาญาในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา ด้วยเห็นว่าคดีประเภทนี้มีความยุ่งยากซับซ้อนยากในการพิจารณาหาผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นเครือข่ายอาชญากรรมที่มีการปกปิดการกระทำความผิด แผนกคดีค้ามนุษย์ในศาลชั้นต้นนั้นตั้งอยู่ที่ศาลอาญากรุงเทพมหานคร มีอำนาจในการพิจารณาคดีที่ยื่นฟ้องเกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ และความผิดที่เกี่ยวข้อง (ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมการจัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในศาลอาญา, 2558) คดีที่พระราชอำนาจในความผิดนี้สามารถถูกนำมาพิจารณาและพิพากษา

โดยผู้พิพากษาแผนกคดีนี้ได้ (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา, 2559) นอกจากนี้ในชั้นอุทธรณ์ยังมีการจัดตั้งแผนกคดีอาญาขึ้นเช่นกัน ส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งการที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญามีรูปแบบการพิจารณาแตกต่างไปจากการพิจารณาอาญาปกติทั่วไปนั้นทำให้เกิดความรวดเร็วและเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น แต่กระนั้นก็ตามก็ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติถึงกระบวนการพิจารณาโดยหนึ่งในปัญหาที่ทำให้ประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับ Tier 2 (สถานทูตสหรัฐฯ และสถานกงสุลในประเทศไทย, 2566) คือ เรื่องของการสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการหรือวิธีการในการดำเนินคดี เนื่องจากคดีอาญานั้นเป็นคดีที่ซับซ้อน อาศัยการมักคิตรูปแบบหรือวิธีเรียนรู้เพื่อเอาตัวรอดให้พ้นจากการจับกุม หรือการลงโทษ และคดีอาญานั้นมักจะเกี่ยวข้องกับความผิดอีกหลาย ๆ คดี เช่น การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น รวมไปถึงปัญหาในการคัดแยกเหยื่อผู้เสียหายว่าระดับใดที่จะจัดว่าเป็นเหยื่อซึ่งเป็นผู้เสียหายแท้ ๆ ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด หรือระดับใดที่จะจัดว่าเป็นผู้กระทำความผิดแท้ ๆ ไม่ใช่เหยื่อซึ่งเป็นผู้เสียหาย เนื่องจากบุคคลที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้น อาจจะเป็นผู้กระทำความผิดเสียเองในคดีอาญานั้นด้วย เช่น ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาจจะกระทำความผิดโดยเป็นธุระจัดหาให้อีกคราหนึ่ง หรือเหยื่อยินยอมให้นักค้ามนุษย์แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อเองเพื่อที่เหยื่อจะได้มีรายได้จากการแสวงหาประโยชน์ดังกล่าว เช่นนี้ถือว่าเหยื่อรู้เห็นเป็นใจและมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันระหว่างตัวเหยื่อเองกับนักค้ามนุษย์ การสอบสวนเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานอาจถูกปิดข้อเท็จจริง อาจจะทำให้ไม่ได้รับข้อมูลที่แท้จริง และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากตัวของเหยื่อที่อยู่ในฐานะพยานหรือผู้ต้องหา เนื่องจากเหยื่อเองอาจมีความสับสนว่าตนเองนั้นเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้กระทำความผิด รวมไปถึงการที่เหยื่อนั้นให้ความไว้วางใจกับนักค้ามนุษย์ มากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือความกังวลของเหยื่อเรื่องรายได้ที่ตนจะเสียไปในการที่ต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี การตกอยู่ในความหวาดกลัว เกรงกลัวต่อนักค้ามนุษย์และที่สำคัญ คือ ชนิดของพยานหลักฐานที่ใช้โดยทั่วไปในคดีอาญาที่สามารถนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดได้ คือ คำให้การของพยาน ดังนั้น พยานบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในคดี การดำเนินคดีอาญานั้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับคนที่ผู้เสียหายยอมขึ้นให้การและคุณภาพของคำให้การของผู้เสียหาย บ่อยครั้งที่คำให้การของผู้เสียหายอาจถูกตีความและแสดงเป็นจุดอ่อนด้อยในการดำเนินคดี ซึ่งจุดอ่อนเหล่านี้เองถือเป็นข้อท้าทายสำหรับผู้ปฏิบัติการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และอาจเป็นอุปสรรคต่อการที่ศาลตัดสินลงโทษผู้ค้ามนุษย์เนื่องจากองค์กรค้ามนุษย์มักเป็นกลุ่มองค์กรอาชญากรรม รวมถึงการสัมภาษณ์คัดแยกเหยื่อที่ไม่เหมาะสม เช่น เจ้าหน้าที่รัฐบางคนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เสียหายด้วยวิธีที่บั่นทอนความสามารถในการให้การเกี่ยวกับการถูกแสวงหาประโยชน์ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่อนุญาตให้นายจ้างของผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายเข้าฟังการสัมภาษณ์ผู้เสียหายได้ การสัมภาษณ์โดยคณะสหวิชาชีพในบางครั้งมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมจำนวนมากเกินไปและขาดการประสานงานกันอย่างเพียงพอระหว่างเจ้าหน้าที่ขณะสัมภาษณ์ ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการร่วมมือในการให้ข้อมูลของเหยื่อและส่งผลกระทบต่อกระบวนการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ชัดเจนนั้นไม่อาจนำไปสู่การลงโทษได้ รวมถึงปัญหาของการที่ตำรวจที่ทำการสืบสวนสอบสวนมีข้อมูลที่ไม่เหมือนกัน หรือสำนวนการสอบสวนมีคุณภาพที่ต่างกัน การรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ชัดเจน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นคนทำการสอบสวน หากคนที่ทำการสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจในระดับใกล้เคียงกันก็อาจจะไม่มีปัญหา เนื่องจากการไต่สวนของศาลจะต้องใช้สำนวนการสอบสวนเป็นฐานข้อมูล หากฐานข้อมูลไม่ดีพอก็จะส่งผลต่อคดีได้ โดยพยานหลักฐานที่สำคัญของคดีอาญานั้นคือ ผู้เสียหาย โดยเฉพาะหากเป็นผู้เสียหายที่ขัดสนทางการเงินก็มักจะถูกผู้ค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้ต้องหายัดเงินให้กับผู้เสียหาย ซึ่งพวกค้ายมนุษย์เหล่านี้จะใช้เวลาว่างของเหยื่อ หรือใช้อำนาจของตัวนักค้ามนุษย์เองในการควบคุมเหยื่อนั้นเอง หรือกรณีปัญหาของกองคดีการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ไม่ว่าจะเป็นปัญหาและอุปสรรคจากกระบวนการ เช่น การดำเนินการทางคดีในขั้นตอนต่าง ๆ ค่อนข้างล่าช้า เช่น กระบวนการในการรับเรื่องเป็นคดีพิเศษ ตั้งแต่

ขั้นตอนการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การประมวลเรื่อง การดำเนินการสืบสวน การขอให้เรื่องสืบสวนเป็นคดีพิเศษ การประชุมคณะกรรมการกลั่นกรอง/คณะอนุกรรมการกลั่นกรองการรับคดีพิเศษ ไปจนถึงการนำเสนอคณะกรรมการคดีพิเศษเพื่อพิจารณามีมติรับเป็นคดีพิเศษ ด้วยการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดรู้ตัวและสามารถหลบหนีไปเสียก่อน นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาและอุปสรรคจากการบูรณาการกับหน่วยงานภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่เกิดเหตุบางรายปกปิดข้อมูลเนื่องจากกลัวถูกดำเนินการทางวินัยและทางปกครอง หากปล่อยให้มีการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบ หรือการดำเนินงานร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในการรวบรวมและเก็บพยานหลักฐาน ในคดีพิเศษเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ยังอาจพบอุปสรรคในเรื่องการใช้เทคโนโลยีกับอุปกรณ์ดิจิทัลและความล่าช้าในการส่งผลการตรวจสอบ หรือกรณีพบปัญหาในการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานวิชาชีพในขั้นตอนการคัดแยกผู้เสียหายหรือพยานจากการค้ำมนุษย์ เช่น บุคลากรจากทีมสหวิชาชีพ ขาดความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการคัดแยกผู้เสียหายหรือพยานจากการค้ำมนุษย์ บางครั้งเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้เข้าใจในกฎหมายการค้ำมนุษย์และไม่เข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเป็นคดีค้ำมนุษย์ ประกอบกับการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลาเป็นเหตุให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ความไม่รัดกุมของหน่วยงานสหวิชาชีพที่เข้ามาช่วยคัดกรองการสัมภาษณ์เบื้องต้นที่อาจทำงานรวบรัดเกินไปทำให้ขาดรายละเอียดและได้ข้อมูลไม่ตรงกับข้อเท็จจริงทำให้การคัดแยกมีความผิดพลาด และปัญหาการถูกแทรกแซงจากผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ตามอำนาจหน้าที่ และในบางท้องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจเอื้อประโยชน์ต่อสถานที่หรือสถานบริการที่กระทำความผิดกฎหมายด้วย เป็นต้น (ภัทรพร วิจิตรทัศน์ และกิตตินันท์ ทวีสุข, 2564)

จึงเห็นได้ว่าการสอบสวนในคดีค้ำมนุษย์ซึ่งเป็นคดีที่สำคัญและรัฐบาลได้ประกาศเป็นวาระแห่งชาติในช่วงเวลาการทำงานแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนามาตรการและดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์จะได้รับการประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติแต่แผนงานและกรอบนโยบายการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ยังไม่สอดคล้องต่อบริบทของปัญหาการค้ำมนุษย์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ประเทศไทยควรมีการยกระดับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีโดยมุ่งเน้นที่การเพิ่มศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ และความเพียงพอของเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย สร้างมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดการแทรกแซงหรือขึ้นจากบุคคลหรือผู้มีอำนาจ ปรับปรุงกรอบนโยบายและแผนงานในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความเร่งด่วนของปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพิ่มศักยภาพและความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่สอบสวนและการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างมาตรการและแผนการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินคดีค้ำมนุษย์เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการให้การยุติธรรมแก่เหยื่อและการลงโทษต่อผู้กระทำความผิด การปรับปรุงกระบวนการสอบสวนและประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความล่าช้าและเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการค้ำมนุษย์ในประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ตั้งหน่วยงานภายในขึ้นมาในการทำหน้าที่สอบสวนคดีค้ำมนุษย์เป็นพิเศษ คือ กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ (บก.ปคม.) สามารถสอบสวนได้ทั่วราชอาณาจักรในคดีค้ำมนุษย์ และในขณะเดียวกัน การสอบสวนคดีในต่างจังหวัดให้พนักงานสอบสวนในแต่ละสถานีดำเนินการสอบสวนได้ อีกทั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สามารถสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ได้เช่นกัน เพราะถือว่าเป็นคดีพิเศษ และนอกจากนี้หากเป็นการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ที่เกิดนอกราชอาณาจักร ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ให้อำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นของอัยการสูงสุดหรือผู้รับมอบหมาย แต่เหตุใดกระบวนการดำเนินคดียังล่าช้าและไม่สามารถปราบปรามคดีค้ำมนุษย์ให้ลดลงได้ กฎหมายในประเทศไทยมีแต่ทำอย่างไรให้ทางปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกันและทำอย่างไรให้คดีค้ำมนุษย์มีสถิติการลงโทษสูง นั้นหมายความว่าคดี

ที่ได้ฟ้องขึ้นไปสู่ชั้นศาลจะต้องได้รับการลงโทษเกือบทั้งหมด เมื่อสำนวนการสอบสวนเป็นหลักในการไต่สวนของศาลในคดีอาญา พนักงานสอบสวนและการจัดทำสำนวนการสอบสวนจึงต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่ครอบคลุมและชัดเจน

จากความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบ Common Law และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายชั้นสอบสวนในคดีอาญาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินคดีอาญาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายชั้นสอบสวนในคดีอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การค้นคว้าจากหนังสืองานวิจัย ตำรา กฎหมาย ตำรา วารสาร บทความ ตลอดจนข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินคดีอาญารวมถึงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการศึกษารวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การประชุมและการสัมมนา รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เอกสารและสรุปประเด็นในการวิจัย ผู้วิจัยนำเอกสารที่ได้รวบรวมมาจากขั้นตอนที่ 1 มาศึกษาเริ่มต้นจากการศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินคดีอาญา จากนั้นตั้งประเด็นคร่าว ๆ แล้วจึงคัดแยกเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งไทยและต่างประเทศ จากนั้นนำเนื้อหามาเรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินคดีอาญาในมุมมองทางสังคมวิทยาหรือมุมมองอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในปัญหาและการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการศึกษาที่ได้ผ่านการวิเคราะห์การพัฒนาการดำเนินคดีอาญาจากข้อมูลทั้งหมด เพื่อทราบถึงรูปแบบกฎหมายต่างประเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายชั้นสอบสวนในคดีอาญา เพื่อให้ได้บทสรุปและข้อเสนอแนะ และนำบทสรุปและข้อเสนอแนะนั้นเสนอผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนในคดีอาญา พบว่า ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษหน่วยงานสอบสวนที่รับผิดชอบหลัก คือ ตำรวจ ซึ่งมีการประสานงานกับพนักงานอัยการอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์กรสอบสวนและองค์กรที่สั่งฟ้องคดี โดยองค์กรที่สั่งฟ้องคดี คือ The Crown Prosecution Service พร้อมทั้งประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษไม่มีองค์กรพิเศษในการสอบสวนคดีอาญา ในการดำเนินคดีอาญาเพื่อให้เกิดความรวดเร็วประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษได้มีการทำแนวทางการประสานงานอย่างชัดเจนของพนักงานอัยการกับตำรวจ เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการที่จะพิจารณาสั่งฟ้อง

หรือไม่ฟ้องคดีค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพิจารณาตีอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้หมดไปอย่างจริงจัง พนักงานอัยการและตำรวจจึงมีแนวทางการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่จะช่วยเหลือผู้เสียหายและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิส่งเรื่องมาขอคำแนะนำในการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้นการสอบสวนได้ พนักงานอัยการและตำรวจทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดตั้งแต่เริ่มต้นการสืบสวน ในการเตรียมพยานหลักฐานเพื่อฟ้องคดีต่อศาลนั้น พนักงานอัยการจะต้องแนะนำให้ตำรวจรวบรวมพยานหลักฐานในคดีค้ำมนุษย์ให้ครบถ้วน แต่ในประเทศไทยนั้นพนักงานสอบสวนจะไม่ประสานงานกับพนักงานอัยการเว้นแต่ในช่วงใกล้ครบเวลาสั่งฟ้องคดีจึงจะมีการประสานงานเข้ามา หรือพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนไปก่อนจนกว่าจะใกล้เสร็จเนื่องจากไม่ต้องการให้หน่วยงานอื่นเข้ามากำกับ ดูแล หรือเกี่ยวข้อง จากนั้นจะแจ้งหรือประสานงานกับพนักงานอัยการภายหลัง เนื่องจากพนักงานสอบสวนมองว่าการสอบสวนและการสั่งฟ้องนั้นแยกจากกันจึงไม่ต้องการให้พนักงานอัยการเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ในคดีค้ำมนุษย์นั้นพนักงานอัยการจะไม่ได้เข้าร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้นแต่พนักงานสอบสวนจะดำเนินการสอบสวนจนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วจึงจะเสนอต่อพนักงานอัยการในการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนและมีคำสั่งต่อไป จึงเห็นได้ว่าประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นการประสานงานระหว่างตำรวจและพนักงานอัยการในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์นี้เป็นการสร้างความรวดเร็วและความมีประสิทธิภาพในการจัดการกับคดี ทั้งการทำแนวทางการประสานงานที่ชัดเจนและรวดเร็วจะช่วยให้กระบวนการสอบสวนและการพิจารณาตีอาญาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมกันวางกลยุทธ์ในการสืบสวน พนักงานอัยการสามารถช่วยตำรวจรวบรวมหลักฐานที่เพียงพอต่อการสั่งฟ้องคดี การทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการสืบสวนและฟ้องร้องคดีค้ำมนุษย์

2. จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนในคดีค้ำมนุษย์ พบว่า ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีองค์การพิเศษในการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ ผู้มีอำนาจสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น ได้แก่ พนักงานอัยการและตำรวจ โดยพนักงานอัยการจะเป็นหลักในการตั้งข้อกล่าวหา ควบคุมการสอบสวน และออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี ตำรวจจะทำการรวบรวมพยานหลักฐานตามกรอบที่พนักงานอัยการวางไว้ พนักงานอัยการจะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวนสอบสวน โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันตามมาตรา 160 พนักงานอัยการสามารถที่จะทำการสืบสวนสอบสวนด้วยตนเองได้ โดยถือว่าพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบงานสืบสวนสอบสวนทั้งหมด อย่างไรก็ตามภารกิจของพนักงานอัยการและตำรวจจะมีความแตกต่างกันในแง่ที่ว่าตำรวจถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร มุ่งเน้นไม่เฉพาะแต่ในเรื่องของการปราบปรามอาชญากรรมเท่านั้นแต่ยังมุ่งเน้นในแง่ของการป้องกันอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคตเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของชาติด้วย ในขณะที่องค์กรอัยการมีภารกิจในฐานะที่เป็นผู้รักษากฎหมาย ดังนั้น ในการดำเนินคดีอาญากับจำเลยกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจึงเห็นควรที่จะให้พนักงานอัยการเข้ามาเริ่มดำเนินคดีตั้งแต่แรกเพื่อที่จะได้ตรวจสอบว่าคดีได้ดำเนินไปตามกฎหมายหรือไม่ ภารกิจของพนักงานอัยการจึงเป็นภารกิจในเรื่องของตัวบทกฎหมายและความเป็นธรรมที่จะเกิดขึ้นในคดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐเป็นการทั่วไปอย่างในกรณีของตำรวจ วิธีการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นจะใช้ระบบไต่สวนโดยทำการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ มีการประสานความร่วมมือระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจเป็นอย่างดีและใกล้ชิด โดยพนักงานอัยการจะมีเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นเวลานานและขอฝากขังได้ถึง 180 วัน (6 เดือน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันวางหลักไว้ว่าระยะเวลาในการสอบสวนไม่ได้ผูกติดกับระยะเวลาในการฟ้องร้องคดี หลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน ก็คือ ในการกระทำความผิดกรรมเดียวกันนั้นสามารถที่จะขังผู้ต้องหาใน

ระหว่างการสืบสวนสอบสวนได้ไม่เกินหกเดือนจึงทำให้ตำรวจและพนักงานอัยการของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีระยะเวลาในการสอบสวนนานพอที่จะทำให้ได้สำนวนการสอบสวนที่สมบูรณ์ นอกจากนี้หากเป็นคดีที่มีความยุ่งยากเป็นพิเศษหรือต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวนเป็นเวลานานหรือมีเหตุผลเป็นพิเศษอย่างอื่นก็ยังสามารถที่จะขยายระยะเวลาในการสอบสวนออกไปได้เกินกว่าหกเดือน โดยพนักงานอัยการรวบรวมสำนวนเกี่ยวกับข้อมูลของจำเลยเพื่อให้ศาลกำหนดในเรื่องโทษได้เหมาะสมและไม่เร่งรัดให้มีการสอบสวนโดยเร็ว เพราะต้องการให้พนักงานอัยการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากที่สุดเพื่อให้ศาลไต่สวน การฟ้องร้องคดีจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการซึ่งผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน แต่ในประเทศไทยนั้นพนักงานสอบสวนจะสอบสวนไปก่อนแล้วจึงประสานงานมายังพนักงานอัยการเพื่อขออนุมัติการสอบสวน พนักงานอัยการเป็นเพียงหน่วยงานถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการสอบสวน การประสานงานเรื่องคดีนั้นตำรวจจะประสานต่อเมื่อทำสำนวนการสอบสวนใกล้จะเสร็จเพื่อให้อัยการสั่งฟ้อง ซึ่งหลายคดีจะเข้าสู่ในช่วงท้ายก่อนหมดระยะเวลาฝากขังทำให้พนักงานอัยการมีเวลาในการตรวจสอบสำนวนน้อยเกินไป จึงทำให้พนักงานอัยการไม่มีโอกาสจะแก้ไขได้จึงเป็นจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรม จึงเห็นได้ว่ารูปแบบกระบวนการสอบสวนคดีของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีลักษณะตามแนวคิดอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องคดีเป็นกระบวนการเดียวกันโดยไม่ได้แยกอำนาจสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้องของอัยการ การประสานความร่วมมือระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา จึงเป็นการเน้นที่ความสำคัญของการมีความร่วมมือและการทำงานร่วมกันอย่างเชื่อมั่นเพื่อให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนในคดีอาญานั้นประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศไทยมีความแตกต่างกัน คือ ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นได้มีการทำแนวทางการประสานงานของพนักงานอัยการกับตำรวจอย่างใกล้ชิดและชัดเจนเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน โดยประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ มีความชัดเจนถึงข้อตกลงในการประสานงานระหว่างพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยกำหนดหน้าที่และภาระที่จะให้คำปรึกษาการกำหนดบทบาทในแต่ละขั้นตอนของการสอบสวนและการส่งสำนวนที่มีความชัดเจนเต็มรูปแบบเพื่อให้การทำงานในลักษณะของการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (กรรภิรมย์ โกมลารชุน และคณะ, 2563) สำหรับประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะให้อำนาจการสอบสวนแก่ตำรวจและให้อำนาจฟ้องร้องคดีแก่พนักงานอัยการแยกออกจากกันทำนองเดียวกับประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษแต่กระบวนการสอบสวนคดีของประเทศไทยไม่มีระบบการควบคุมหรือถ่วงดุลอำนาจของตำรวจจากองค์กรอื่น และพนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ไต่ตรองคดีไม่มีอำนาจสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนคดีอาญาที่ตำรวจรับผิดชอบสอบสวน รวมถึงไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือเริ่มต้นคดี อัยการสูงสุดและพนักงานอัยการคงมีอำนาจร่วมสอบสวนกับตำรวจบางเรื่องบางคดี เช่น การกระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 20 หรือพนักงานอัยการมีอำนาจร่วมสอบสวนเด็กที่เป็นผู้เสียหายพยานหรือผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 133 ทวิ 133 ตริ มาตรา 134/2 และการร่วมสอบสวนในคดีชั้นสูตรพลีกศเฉพาะกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคสามและวรรคสี่เท่านั้น (สันติ ผิวทองคำ, 2565) ประเทศไทยจึงควรประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแนวทางการประสานความร่วมมือเป็นข้อตกลงในการประสานงานระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจ หรือจัดทำคู่มือปฏิบัติงานและฝึกอบรมร่วมกันเพื่อให้

การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและได้ข้อมูลที่ต้องครบถ้วนต่อไป (มานะ เเพาะช่วย, 2556) สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรวบรวมพยานหลักฐานหากมีพนักงานอัยการร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้นคดีเช่นเดียวกับการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือคดีกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรก็จะสามารถทำให้ได้พยานหลักฐานที่ครบถ้วนและพนักงานอัยการได้มีโอกาสเห็นพยานหลักฐานก่อนที่สำนวนจะส่งมายังพนักงานอัยการ การประสานงานอย่างใกล้ชิดและแบ่งหน้าที่กันชัดเจนระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจโดยให้ตำรวจสอบสวนและให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนได้เช่นเดียวกับประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษจะทำให้การดำเนินคดีค้ำมนุษย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2562)

2. จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนในคดีค้ำมนุษย์นั้น ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พนักงานอัยการจะมีบทบาทและมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทุกคดี และมีอำนาจเริ่มต้นคดีได้เอง รวมถึงมีอำนาจจับกุมตัวผู้ต้องหาจากผู้เสียหายได้โดยตรง ตำรวจมีเพียงอำนาจสอบสวนเบื้องต้นหรือสอบสวนคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน (อรรถพล ใหญ่สว่าง, 2561) และในคดีที่ตำรวจมีอำนาจสอบสวนก็ไม่ตัดอำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการที่จะเข้าร่วมสอบสวนหรือควบคุมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นจนการสอบสวนเสร็จสิ้นนั้นหมายความว่าพนักงานอัยการจะเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนทั้งหมด เมื่อพนักงานอัยการเข้ามาควบคุมการสอบสวนจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของสำนวนมากขึ้น ส่งผลให้พยานหลักฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการสืบพยานในชั้นศาลได้รับการพิจารณาเข้ามาในสำนวนการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดหลักการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน (สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท, 2562) สำหรับประเทศไทยแม้ศาลจะสามารถหาข้อเท็จจริงได้จากการสืบเสาะโดยผ่านทางเจ้าพนักงานคุมประพฤติก็ตาม แต่ก็เป็นการได้ข้อเท็จจริงมาภายหลังหากมีการใช้แนวทางการสอบสวนในลักษณะตามแนวทางของกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือให้พนักงานอัยการเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนก็จะทำให้ได้ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาเสนอต่อศาลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้กฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพนักงานอัยการจะรวบรวมสำนวนเกี่ยวกับข้อมูลของจำเลยเพื่อให้ศาลกำหนดในเรื่องโทษได้เหมาะสมและไม่เร่งรัดให้มีการสอบสวนโดยเร็ว (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2562) เพราะต้องการให้พนักงานอัยการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากที่สุดเพื่อให้ศาลไต่สวน การฟ้องร้องจึงไม่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน ต่างจากประเทศไทย คือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 (ไกรสร มีแสง, 2563) ของประเทศไทยนั้นได้วางหลักในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้การดำเนินการฟ้องร้องในทางอาญาต้องอยู่ภายใต้ระยะเวลาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ซึ่งทำให้เกิดปัญหา คือ พนักงานอัยการไม่สามารถตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ได้ดำเนินการมาอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากถูกจำกัดโดยระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2563) ส่งผลให้การส่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการไม่สามารถที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากระยะเวลามีจำกัด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การที่ระบบการสอบสวนคดีแยกการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีออกจากกันส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันมีความบกพร่อง ได้แก่ การที่มีข้อจำกัดทางกฎหมายทำให้พนักงานอัยการไม่มีบทบาทในการค้นหาความจริง ถือได้ว่าเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่และพิจารณาสำคดี ซึ่งสำนวนการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์นั้นมีผลสำคัญในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเนื่องจากการที่พนักงานอัยการมีอำนาจในการกำกับควบคุมการสอบสวนตั้งแต่ต้น ย่อมทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพมาก และเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพและความ

ยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด รวมทั้งฝ่ายพยานบุคคล อีกทั้งเป็น การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจตั้งแต่เริ่มต้นคดีมิให้ใช้อำนาจโดยมิชอบ กระทำการอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย ทำให้เกิดความรวดเร็ว เหมือนอย่างเช่นประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่ให้พนักงานอัยการเป็นหลักในการตั้งข้อกล่าวหา ควบคุมการสอบสวน และออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องในคดีอาญา โดยตำรวจทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานตามกรอบที่พนักงานอัยการวางไว้ หรือกรณีของประเทศ สหราชอาณาจักร อังกฤษที่ถึงแม้จะให้ตำรวจรับผิดชอบหลักในการดำเนินคดีอาญาก็ตาม แต่ก็ได้มีการทำแนวทางการประสานงาน ของพนักงานอัยการกับตำรวจไว้เพื่อกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานร่วมกัน การที่ให้พนักงานอัยการเข้ามาทำ การสอบสวน หรือควบคุมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดีนั้นจะทำให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดและ นำคำเบิกความของพยานมาเป็นสำนวนได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในคดีอาญาซึ่งใช้ การสอบสวนเหมือนกับคดีอาญาทั่วไป จึงน่าจะเป็นอุปสรรคในการรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนทั้งฝ่าย ผู้เสียหายและผู้ต้องหาที่จะนำเสนอพยานหลักฐานทั้งหมดต่อศาล ดังนั้น 1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ สามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีเพื่อนำมาปรับใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐานการดำเนินคดีอาญา คือ ให้พนักงาน อัยการสามารถเข้าไปมีบทบาทในการสอบสวนโดยให้ตำรวจและพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนได้ในแนวทาง เดียวกับการสอบสวนคดีพิเศษและคดีกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร หรือให้พนักงานอัยการเป็นผู้ควบคุม กำกับการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Implications) ภาครัฐควรให้ความสำคัญใน การแก้ไขกฎหมายในเรื่องระยะเวลาการคุมขังผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีระยะเวลายาวนานทำให้พนักงาน อัยการไม่มีโอกาสในการแก้ไขสำนวนการสอบสวนได้เนื่องจากพนักงานสอบสวนจะทำการส่งสำนวนให้พนักงาน อัยการเมื่อใกล้ครบเวลาสั่งฟ้องหรือใกล้ครบกำหนดการฝากขังครั้งสุดท้าย 3) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการควรส่งเสริม ให้มีการรวบรวมข้อมูลและศึกษาผลกระทบปัญหาอุปสรรคจากการให้พนักงานอัยการสามารถเข้าไปมีบทบาทใน การสอบสวนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงนโยบายและบังคับใช้กฎหมายข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอสนับสนุนงบประมาณต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาและพัฒนาคดีอาญาเป็นแนวทางในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน: ศึกษากรณีการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาการดำเนินคดีอาญา หลักสูตร ปรัชญาคุณูปการ การบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิรมย์ โกมลารชุน และคณะ. (2563). การพัฒนากฎหมายและมาตรการ ในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 49(3), 522-563.
- ไกรสร มีแสง. (2563). การปรับปรุงการสอบสวนคดีอาญาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. 2559. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒน.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2562). โครงการพัฒนาระบบการสอบสวนในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และคดีอาญา ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับระบบไต่สวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. 2559. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมการจัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในศาล อาญา. (2558). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 51 ก หน้า 25 (12 มิถุนายน 2558).

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์. (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 46 ก (24 พฤษภาคม 2559).
- ภัทรพร วิจิตรทัศน์ และกิตตินันท์ ทวีสุข. (2564). วิเคราะห์พฤติกรรมศาสตร์และอาชญาวิทยากรณีการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.dsi.go.th/Upload/fa5c24a00027f1cdeee1a7a9d9fe630f.pdf>
- มานะ เเพาะช่วย. (2556). ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2566). รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2023-trafficking-persons-report-thailand-th/>
- สันติ ผิวทองคำ. (2565). การพัฒนาระบบสอบสวนคดีอาญาในบทบาทพนักงานสอบสวน. ใน ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2563). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- สุรียา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2562). หลักกฎหมายว่าด้วยองค์การอัยการและพนักงานอัยการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2561). อธิบายวิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.